

رشد و یادگیری حرکتی - ورزشی - پاییز ۱۳۸۸
شماره ۲ - ص: ۱۶۰ - ۱۴۷
تاریخ دریافت: ۸ / ۰۴ / ۸۴
تاریخ تصویب: ۱۵ / ۰۸ / ۸۴

بررسی و تحلیل ضرورت گرایشی شدن آموزش رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

محمود شیخ^۱ - رضا غلامعلی زاده
دانشیار دانشگاه تهران، کارشناس ارشد روان شناسی دانشگاه تهران

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، بررسی ضرورت گرایشی شدن آموزش رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه‌های کشور بود. بدین منظور پرسشنامه‌ای در مقیاس لیکرت تنظیم و بین ۸۰ نفر از جامعه دانشگاهیان کشور (۲۰ نفر هیأت علمی، ۲۰ نفر فارغ التحصیل، ۲۰ نفر دانشجو و ۲۰ مربی برجسته) به عنوان نمونه آماری توزیع گردید. اطلاعات مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت، نتایج کلی حاکی از توافق قوی گرایشی شدن آموزش تربیت بدنی است. بدین شرح که ۸۸ درصد وضع کنونی رشته تربیت بدنی را مناسب ارزیابی نکردند، ۸۳ درصد موافق گرایشی شدن بودند، ۹۲ درصد موافق گرایشی شدن در مقطع کارشناسی بودند و بیش از ۸۰ درصد هم موافق گرایشی شدن در مقطع کارشناسی ارشد بودند، حدود ۸۰ درصد با ایجاد گرایش‌های جدید مثل تغذیه، علم تمرین، طراحی تمرین، معلولین و بازپروری و حرکات درمانی موافق اند و پیشنهاد داده اند که این رشته‌ها باید در برنامه آموزشی تحصیلات تکمیلی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی گنجانیده شود.

واژه‌های کلیدی

گرایشی شدن، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور.

مقدمه

در جهان معاصر، توسعه و گسترش تربیت بدنی و علوم ورزشی در ابعاد مختلف چنان افزایش یافته که برنامه و رشته‌های عام کمتر می‌تواند به تأمین تربیت نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز بپردازد. تنوع نیازها، کاربردی شدن رشته‌های دانشگاهی از یک سو و سفارش سازمان‌های مختلف جذب‌کننده دانش‌آموختگان این رشته از سوی دیگر و همچنین وجود تشابهات و تفاوت‌های موجود برنامه‌ها و گرایش‌های رشته مذکور در دانشکده‌های تربیت بدنی کشور و حتی در مقایسه با دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی جهان (استراند^۱، ۱۹۹۲) نشان می‌دهد که در شرایط کنونی می‌توان با ایجاد تغییراتی محدود، قدم‌های مناسبی برای توسعه کیفی و گرایشی شدن این رشته برداشت (۱۰). این شرایط و نیاز نوین مراکز و سازمان‌های جذب دانش‌آموختگان و تمهید مقدماتی آن از طرف دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، ایجاب می‌کند که این موضوع از دیدگاه مخاطبان اصلی این رشته یعنی استادان، دانش‌آموختگان، دانشجویان مقاطع مختلف، مربیان و متخصصان مربوطه نیز مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد و مسئله از ابعاد مختلف نظری و عملی ارزیابی شود تا ناگفته‌ها و نکات مطلوب و ممکن قبل از عرصه عمل و اجرایی، استخراج شود و در صورت تأیید گرایشی شدن رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی مورد استفاده بهینه قرار گیرد.

با مطالعه و بررسی الگوی تربیت متخصصان این رشته در کشورهای پیشرفته، می‌توان دریافت که اعمال گرایش‌های مختلف در این رشته به‌منظور ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر و جدید در جهت تحولات شگرف علم در دهه اخیر و توجه به ورزش قهرمانی و ورزش همگانی، در بین آحاد مردم صورت گرفته و در این راه، موفقیت‌های فراوانی نیز کسب شده است (لیوینگتون^۲، ۱۹۹۶). این مطلب را به راحتی می‌توان از نتایجی که درخصوص مسابقات جهانی و المپیک و نیز پیشبرد اهداف و ورزش همگانی در جوامع مختلف به‌دست می‌آید برآورد کرد (۱۳). بدین ترتیب به نظر می‌رسد برای رسیدن به اهداف و نتایج مطلوب درخصوص موارد مذکور بتوان از طریق پژوهش، نظرسنجی و تحلیل وضع موجود در جامعه ورزشی کشور راهکارهای مناسبی را برای

1 - Strand

2 - Livingston

تحقق اهداف طرح شده استخراج و پیشنهاد کرد تا هزینه و زمان صرف شده در تربیت متخصصان این مرز و بوم در مسیر مناسب و صحیح قرار گیرد و نتایج معقول، مفید و کارآمدی نیز حاصل شود.

باوجود اینکه سالها از تربیت دانشجویان رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در داخل کشور می‌گذرد و با وجود نیاز مبرمی که به نتایج این طرح همواره احساس می‌شده، اما هنوز طرحی جامع برای پاسخگویی و ارائه خط مشی و راه حلی تخصصی و گرایشی ارائه نشده است و این نیاز در حد حرف و گفت‌وگو میان مدیران مراکز تربیت بدنی و متخصصان امر باقی مانده است. در این طرح تربیت دانشجویان باید به طوری باشد که از هر مقطعی که فارغ‌التحصیل شوند، همواره بتوانند در حدود اختیارات و توانایی‌های خود در خدمت تیم‌ها، مدارس و جامعه خود در سطوح مختلف انجام وظیفه کنند (بنت، هال، سیمری^۱ (۱۹۹۹). این امر در کشور ما هنوز حد و مرز مشخصی ندارد و افراد با توجه به استعداد و علاقه خود و با روش‌های غیرعلمی و بومی و با گذشت سالیان دراز و کسب تجربه، راه خود را در بازار کار پیدا می‌کنند (۶ و ۱۰).

تغییرات و تحولات وسیع و متنوع در کشور، جامعه ورزشی را با نیازها و خواسته‌های جدیدی روبه‌رو ساخته است. توجه به سلامتی، آمادگی جسمانی، توسعه ورزش‌های قهرمانی، توسعه توانبخشی، نیاز به مربیان متخصص اداره مؤسسات خدماتی و ورزشی، اداره مسابقات در سطوح مختلف، وظایف و تخصص‌های جدیدی را طلب می‌کند که با برخورداری از آموزش عمومی، امکان انجام آن به طریق شایسته میسر نیست (۱ و ۴). از این رو به نظر می‌رسد کسب آگاهی‌های جدید و توسعه پیکره مناسبی از دانش برای تأمین خدمات مناسب امری ضروری باشد.

روند رشد تربیت بدنی در ۱۱۳ مؤسسه توسط استراند (۱۹۹۲) مورد بررسی قرار گرفت. از بین این مؤسسات ۱۸ مؤسسه به ارائه مدرک دکترا، ۴۶ مؤسسه به ارائه مدرک کارشناسی‌ارشد و ۴۹ مؤسسه به ارائه مدرک کارشناسی مشغول بودند. در این میان ژیمناستیک، شنا، والیبال، فوتبال، تنیس، آمادگی جسمانی، دو و میدانی و بدمینتون به ترتیب با ۶۸، ۶۰، ۵۵، ۵۴، ۵۳، ۵۰ و ۴۷ درصد در مقایسه با سایر رشته‌های ورزشی دیگر از اولویت برخوردار بوده‌اند (۱۱).

در تحقیقی دیگر، بهنیمن^۱ (۱۹۹۶) دروس تخصصی نظری دوره کارشناسی مربوط به گرایش تربیت معلم تربیت بدنی در ۲۹ دانشکده را که به ارائه مدرک دکترا در همین گرایش می‌پردازند، مورد بررسی قرار داد و اولویت‌های زیر را به ترتیب مشخص کرد:

۱. فلسفه تربیت بدنی و روش تدریس؛ ۲. تاریخ و مبانی تربیت بدنی و ورزش معلولان؛ ۳. حرکت شناسی؛ ۴. ارزیابی صدمات ورزشی؛ ۵. بهداشت و تندرستی؛ ۶. مربیگری؛ ۷. جامعه‌شناسی و روان‌شناسی ورزشی؛ ۸. آناتومی؛ ۹. یادگیری حرکتی؛ ۱۰. مدیریت و سازماندهی در تربیت بدنی؛ ۱۱. داوری (۶).

در سال ۱۳۵۳ وزارت علوم و آموزش عالی پیشنهاد تبدیل دانشسرای عالی به دانشگاه معلم را مطرح و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی، دانشگاه تربیت معلم شروع به کار کرد. این دانشگاه به عنوان یکی از مهم‌ترین مراکز تربیت معلم رشته تربیت بدنی از قدمت خاصی برخوردار است. چنانکه اولین معلمان تربیت بدنی ایران از این دانشگاه فارغ‌التحصیل شده‌اند (راهنمای دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۷۵).

گروه تربیت بدنی در دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران در سال ۴۶ - ۱۳۴۵ هجری شمسی تشکیل شد و در سال ۱۳۶۷ تحت عنوان دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی به طور مستقل فعالیت آموزشی خود را آغاز کرد (کوزه‌چیان، ۱۳۷۴). همچنین دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه‌های شهید چمران، اهواز و گیلان (۵۶-۱۳۵۵)، فردوسی مشهد (۷۳-۱۳۷۲) و گروه‌های تربیت بدنی دانشگاه‌های ارومیه (۱۳۶۸)، تبریز (۱۳۶۹)، همدان (۱۳۷۲)، کرمانشاه (۱۳۷۳)، سنندج (۱۳۶۸)، تربیت معلم اراک (۱۳۷۳)، سیستان و بلوچستان (۱۳۷۵)، دانشگاه تربیت مدرس (۱۳۶۳) تأسیس شدند و به پذیرش دانشجو اقدام کردند (مشرف جوادی، ۱۳۷۷).

براساس اطلاعات به‌دست آمده از کینگ و باندی^۲ (۱۹۸۷) ۲۶ گرایش در برنامه‌های دکترا شناخته شده و در ۵ گروه به شرح زیر دسته‌بندی شده‌اند:

¹ Behnemen

² - King and Bondy

۱. علم تمرین؛ ۲. علوم فرهنگی - اجتماعی؛ ۳. علوم تعلیم و تربیت؛ ۴. علوم ورزشی؛ ۵. هنر. در این ۵ دسته گرایش‌های مربوط به خود قرار دارند (۶).

ضرورت و اهمیت پژوهش

به‌منظور استفاده بهینه از منابع مالی و نیروی انسانی متخصص و کارآمد، امکانات مادی و تسهیلات موجود کشور در سطح دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و احتراز از استفاده نابجا و نادرست از این منابع برای تنظیم و ارائه مسیرهایی معین که فرزندان این مرز و بوم بتوانند دوران تحصیلی خود را به صورت موفق، با نشاط و علاقه‌مندی و منجر به اشتغال طی کنند، همچنین برای بهره‌برداری صحیح از نیروهای بالقوه آنان و به خدمت گرفتن حداکثر توان تربیت‌شدگان جوان این رشته در زمینه تحقق اهداف انقلاب فرهنگی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و در نهایت برای در نظر گرفتن گرایش و پتانسیل راه‌یافتگان به این رشته تحصیلی، بررسی و پژوهش در خصوص موضوع مذکور روشن و ضروری به‌نظر می‌رسد. یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند اثربخشی سرمایه‌گذاری‌های آتی و امکان رشد و بالندگی لازم سرمایه‌های ارزشمند انسانی این مرز و بوم را فراهم سازد. در این باره، برای پاسخگویی و دستیابی به پاسخ مناسب، پژوهش حاضر درصدد است که نظر استادان، مربیان، دانش‌آموختگان و دانشجویان این رشته را در خصوص ضرورت گرایشی شدن آن مورد بررسی قرار دهد. باتوجه به اینکه برنامه‌های آموزشی موجود در هر رده از آغاز تدوین آن و فعالیت شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۵۹) تاکنون تغییرات زیادی نداشته است، ضرورت بازنگری و تأمل در ساختار آنها برای هر سطح تحصیلی و گرایش‌های آن از اهمیت خاصی برخوردار است.

باتوجه به موارد ذکرشده، هدف از اجرای پژوهش حاضر بررسی نظر کارشناسان، متولیان و دست‌اندرکاران رشته تربیت بدنی کشور درباره ضرورت یا عدم ضرورت گرایشی شدن رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی است. همچنین تعیین اهمیت و اولویت هر یک از گرایش‌های محتمل و موجود جهان است که تربیت اهمیت و اولویت آن در کشور مورد بررسی قرار گرفته است.

پژوهش حاضر از نوع توصیفی (پیمایشی) - تحلیلی و روش اجرای آن میدانی است. از آنجا که هدف پژوهش توصیفی، توصیف عینی - واقعی یک موقعیت یا یک موضوع است، پژوهشگر در این نوع پژوهش سعی می‌کند تا آنچه وجود دارد را بدون هیچ‌گونه دخالت یا استنتاج ذهنی گزارش دهد و از موقعیت نتایج عینی بگیرد (۷). در این زمینه پژوهشگر با تدوین پرسشنامه، وضعیت، موقعیت و دیدگاه آزمودنی‌ها را بدون قضاوت و ارزش‌گذاری توصیف و سپس نتایج به‌دست آمده را به صورت جمع‌بندی و مفهوم‌سازی ارائه می‌دهد. استادان، مربیان، متخصصان، دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی و دانش‌آموختگان رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی کلیه دانشکده‌ها و گروه‌های تربیت بدنی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و همچنین مربیان متخصص و مجرب فدراسیون‌ها و مراکز ورزشی کشور، جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش را تشکیل می‌دهند. ۸۰ نفر از این افراد به صورت نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند که از این تعداد ۲۵ استاد دانشکده‌های تربیت بدنی، ۲۰ دانش‌آموخته رشته تربیت بدنی، ۲۰ دانشجوی رشته تربیت بدنی مقاطع تحصیلی مختلف و ۲۰ مربی فدراسیون‌ها و مراکز تخصصی ورزشی بودند.

برای سنجش نظریات آزمودنی‌ها در این پژوهش از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. نخست پرسشنامه با ۴۰ سوال براساس اهداف تحقیق تنظیم و به صورت آزمایشی از چند صاحب‌نظر رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی خواسته شد تا نظریات اصلاحی خود را بیان کنند و پس از اصلاح نهایی، پرسشنامه با ۳۰ سوال در مقیاس لیکرت تنظیم و به صورت مقدماتی برای برآورد روایی و پایایی در بین ۱۵ نفر توزیع کنند که پس از بررسی نهایی مورد استفاده قرار گرفت. پایایی پرسشنامه ۰/۸۲ برآورد شد. در بخش روش‌های آماری اطلاعات استخراج‌شده از پرسشنامه‌ها با استفاده از روش آماری توصیفی به صورت جداول فراوانی، درصد فراوانی و نمودارها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که کلیه فرایندهای آماری با استفاده از نرم‌افزار رایانه‌ای *SPSS* و ۱۰ انجام شده است (۲).

همان‌طور که در جدول ۱، ردیف ۱ ملاحظه می‌شود، ۳۴ درصد افراد مورد مطالعه با گرایشی شدن تحصیل در دوره کارشناسی کاملاً موافق، ۴۲ درصد موافق، ۴ درصد بدون نظر، ۱۳ درصد مخالف و ۶ درصد کاملاً مخالف بودند.

۲۲ درصد افراد مورد مطالعه با گرایشی شدن تحصیل در دوره کارشناسی به سه گرایش مربیگری دو و میدانی، شنا و ژیمناستیک کاملاً موافق، ۳۶ درصد موافق، ۱۵ درصد بدون نظر، ۱۹ درصد مخالف و ۸ درصد کاملاً مخالف بودند (جدول ۱، ردیف ۲).

همان‌طور که در جدول ۱، ردیف ۳ ملاحظه می‌شود، ۲۱ درصد افراد مورد مطالعه با گرایشی شدن تحصیل در دوره کارشناسی به سه گرایش مدیریت، مربیگری و آزاد کاملاً موافق، ۳۰ درصد موافق، ۱۹ درصد بدون نظر، ۲۰ درصد مخالف و ۹ درصد با این مقوله مخالف بودند.

۳ درصد افراد مورد مطالعه با وضعیت فعلی نیروی متخصص این رشته (تربیت بدنی و علوم ورزشی) در دو گرایش دبیری و آزاد کاملاً موافق، ۲۳ درصد موافق، ۱۹ درصد بدون نظر، ۲۰ درصد مخالف و ۱۱ درصد با این موضوع کاملاً مخالف‌اند.

۳ درصد افراد مورد مطالعه با نحوه فعلی راهیابی دانش‌آموختگان دبیری و آزاد مقطع کارشناسی به بازار کار کاملاً موافق، ۱۵ درصد موافق، ۱۶ درصد بدون نظر، ۴۴ درصد مخالف و ۲۱ درصد کاملاً مخالف بودند.

۳ درصد افراد مورد مطالعه با وضعیت فعلی گرایش‌های دبیری و آزاد در دوره کارشناسی و ادامه تحصیل داوطلبان در دوره‌های بالاتر کاملاً موافق، ۲۵ درصد موافق، ۱۷ درصد بدون نظر، ۴۷ درصد مخالف و ۷ درصد کاملاً مخالف بودند.

۲۵ درصد افراد مورد مطالعه با روش فعلی گزینش دانشجوی تربیت بدنی برای گرایش‌های دبیری و آزاد موافق، ۱۲ درصد بدون نظر، ۵۹ درصد مخالف و ۴ درصد کاملاً مخالف بودند.

۸ درصد افراد مورد مطالعه با برگزاری گرایش مربیگری در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی صرفاً با راهیابی قهرمانان ملی و استانی کاملاً موافق، ۱۴ درصد موافق، ۳۱ درصد بدون نظر، ۳۶ درصد مخالف و ۱۱ درصد کاملاً مخالف بودند.

۵ درصد افراد مورد مطالعه با راهیابی دانشجویان به گرایش‌های تربیت بدنی در مقطع کارشناسی صرفاً بر مبنای علاقه کاملاً موافق‌اند. ۳۶ درصد افراد موافق، ۱۰ درصد بدون نظر، ۴۳ درصد کاملاً مخالف‌اند.

۲۹ درصد افراد مورد مطالعه با راهیابی دانشجویان به گرایش‌های مختلف در مقطع کارشناسی بر مبنای موفقیت در آزمون تخصصی کاملاً موافق، ۵۴ درصد موافق، ۹ درصد بدون نظر، ۷ درصد مخالف و ۱ درصد کاملاً مخالف‌اند.

همان‌طور که در جدول ۱، ردیف ۴ ملاحظه می‌شود ۲۰ درصد افراد مورد مطالعه با راهیابی دانشجویان به گرایش‌های مختلف در مقطع کارشناسی بر مبنای موفقیت در مصاحبه و بررسی سوابق تحصیلی و شغلی آنها کاملاً موافق، ۴۱ درصد موافق، ۲۰ درصد بدون نظر، ۱۱ درصد مخالف و ۵ درصد کاملاً مخالف بودند.

۲۸ درصد افراد مورد مطالعه در مورد ایجاد دوره‌های بازآموزی و تخصصی در شرایط فعلی برای تکمیل مهارت دانشجویان در هر یک از گرایش‌های فعلی کاملاً موافق، ۶۰ درصد موافق، ۶ درصد بدون نظر و ۴ درصد مخالف بودند (جدول ۱، ردیف ۵).

همان‌طور که در جدول ۱ ردیف ۶ ملاحظه می‌شود، ۴۵ درصد افراد مورد مطالعه، با ادامه تحصیل داوطلبان در مقطع کارشناسی‌ارشد به صورت گرایشی کاملاً موافق، ۴۷ درصد موافق، ۴ درصد بدون نظر، ۳ درصد مخالف و ۱ درصد کاملاً مخالف بودند.

۳ درصد افراد مورد مطالعه با ادامه تحصیل داوطلبان در مقطع کارشناسی‌ارشد به صورت عمومی (General) کاملاً موافق، ۱۱ درصد موافق، ۹ درصد بدون نظر، ۵۱ درصد مخالف، ۲۵ درصد کاملاً مخالف بودند (جدول ۱، ردیف ۷).

همان طور که در جدول ۱، ردیف ۸ ملاحظه می شود، ۲۹ درصد افراد مورد مطالعه با ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد و در زمینه گرایش های فعلی دوره دکترا کاملاً موافق، ۵۶ درصد موافق، ۵ درصد بدون نظر، ۸ درصد مخالف و ۱ درصد کاملاً مخالف بودند.

۸ درصد افراد مورد مطالعه با ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد همراستا با گرایش های داوطلبان در مقطع کارشناسی مدیریت، مربیگری و آزاد کاملاً موافق، ۴۲ درصد موافق، ۲۹ درصد بدون نظر، ۱۹ درصد مخالف و ۱ درصد کاملاً مخالف بودند (جدول ۱، ردیف ۹).

همان طور که در جدول ۱ ردیف ۱۰ ملاحظه می شود ۲۶ درصد افراد مورد مطالعه با تربیت محقق تربیت بدنی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا در گرایش های فعلی دوره دکترا کاملاً موافق، ۵۴ درصد موافق، ۱۴ درصد بدون نظر، ۴ درصد مخالف و ۱ درصد کاملاً مخالف بودند.

۲۴ درصد افراد مورد مطالعه با ایجاد گرایش تغذیه ورزش در بعد سلامت عمومی و ورزش قهرمانی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد کاملاً موافق، ۵۵ درصد موافق، ۱۰ درصد بدون نظر، ۷ درصد مخالف و ۳ درصد کاملاً مخالف بودند (جدول ۱، ردیف ۱۱).

همان طور که در جدول ۱۲، ردیف ۱۲ ملاحظه می شود ۲۹ درصد افراد مورد مطالعه با ایجاد گرایش علم تمرین و طراحی تمرینات هدفمند در بعد سلامتی و ورزش قهرمانی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد کاملاً موافق، ۵۴ درصد موافق، ۶ درصد بدون نظر، ۷ درصد مخالف و ۳ درصد کاملاً مخالف بودند.

۳۲ درصد افراد مورد مطالعه با ایجاد گرایش تربیت بدنی معلولان و بازپروری در بعد سلامتی و قهرمانی در مقطع کارشناسی کاملاً موافق، ۴۵ درصد موافق، ۱۰ درصد بدون نظر، ۹ درصد مخالف، ۳ درصد کاملاً مخالف بودند و ۱ درصد افراد به این سؤال پاسخ ندادند (جدول ۱، ردیف ۱۳).

همانطور که در جدول ۱ ردیف ۱۴ ملاحظه می شود، ۳۱ درصد افراد مطالعه با ایجاد گرایش ورزش های اصلاحی و حرکت درمانی برای ایجاد مراکز بازپروری و کلینیک های فیزیوتراپی کاملاً موافق، ۵۶ درصد موافق، ۵ درصد بدون نظر، ۴ درصد مخالف و ۱ درصد کاملاً مخالف بودند.

۳۱ درصد افراد مورد مطالعه با ایجاد گرایش بیومکانیک ورزشی در بعد سلامت عمومی و قهرمانی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا کاملاً موافق، ۴۲ درصد موافق، ۱۹ درصد بدون نظر و ۵ درصد مخالف بودند. ۳ درصد افراد به این موضوع پاسخ کاملاً مخالف داده‌اند (جدول ۱، ردیف ۱۵).

۱۷ درصد افراد مورد مطالعه با محول ساختن طراحی سرفصل دروس و شرح وظایف دانش‌آموختگان گرایش‌های مختلف به عهده متولیان دانشکده‌های تربیت بدنی کاملاً موافق، ۳۴ درصد موافق، ۲۰ درصد بدون نظر، ۲۴ درصد مخالف و ۳ درصد کاملاً مخالف بودند.

۷ درصد افراد مورد مطالعه با محول ساختن طراحی سرفصل دروس و شرح وظایف دانش‌آموختگان در گرایش‌های مختلف به عهده دانشجویان و تحصیلکردگان باتجربه به این رشته کاملاً موافق، ۲۸ درصد موافق، ۲۴ درصد بدون نظر، ۳۲ درصد مخالف و ۸ درصد کاملاً مخالف بودند.

۳۱ درصد افراد مورد مطالعه در مورد ایجاد درس پایان نامه در گرایش مورد نظر و پرورش روح تحقق در بین دانشجویان کارشناسی کاملاً موافق، ۳۶ درصد موافق، ۱۶ درصد بدون نظر، ۱۴ درصد مخالف و ۳ درصد کاملاً مخالف بودند.

جدول ۱ - درصد فراوانی پاسخ به پرسش های تحقیق

ردیف	گویه	پاسخ (درصد فراوانی)	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بدون پاسخ
۱	با گرایشی شدن تحصیل در دوره کارشناسی ...	۳۴	۴۲	۴	۱۳	۶	۱	
۲	با گرایشی شدن در دوره کارشناسی به سه گرایش مربیگری ، دو و میدانی، شنا، ژیمناستیک	۲۲	۳۶	۱۵	۱۹	۸	۰	
۳	با گرایشی شدن تحصیل در دوره کارشناسی به سه گرایش مدیریتی، مربیگری و آزاد	۲۱	۳۰	۱۹	۲۰	۹	۱	
۴	با راهیابی دانشجویان به گرایش های مختلف کارشناسی برمبنای موفقیت در مصاحبه و بررسی سوابق تحصیلی و شغلی داوطلبان	۲۰	۴۱	۲۰	۱۱	۵	۳	
۵	با ایجاد دوره های بازآموزی و تخصصی در شرایط فعلی برای تکمیل مهارت دانشجویان در هر یک از گرایش های فعلی	۲۸	۶۰	۶	۴	۱	۱	
۶	با ادامه تحصیل داوطلبان در مقطع کارشناسی ارشد به صورت گرایشی	۴۵	۴۷	۴	۳	۱	۱	
۷	با ادامه تحصیل داوطلبان در مقطع کارشناسی ارشد به صورت عمومی	۳	۱	۹	۵	۲	۱	
	با ادامه تحصیل افراد در مقطع کارشناسی ارشد و در زمینه گرایش های فعلی دوره دکتری ...							
	با ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد همراستا با گرایش های داوطلبان در مقطع کارشناسی مدیریت، مربیگری ، آزاد ...							
	با تربیت محقق تربیت بدنی در کلیه مقاطع و گرایش های فعلی دوره دکتری							
	با ایجاد گرایش علوم تغذیه ورزش (در بعد سلامت عمومی و ورزش قهرمانی) در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد...							
	با ایجاد گرایش علم تمرین و طراحی تمرینات هدفمند (در بعد سلامت عمومی و ورزش قهرمانی) در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد ...							
	با ایجاد گرایش تربیت بدنی معلولان و بازپروری (در بعد سلامتی و قهرمانی) در مقطع کارشناسی							
	با ایجاد گرایش تربیت بدنی و ورزش های اصلاحی و حرکت درمانی برای ایجاد مراکز بازپروری و کلینیک های فیزیوتراپی ...							
	با ایجاد گرایش بیومکانیک ورزشی (در بعد سلامت عمومی و ورزش قهرمانی) در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری							

بررسی دیدگاه‌ها و نظریات متخصصان این رشته نشان می‌دهد که بیشتر افرادی که در این زمینه شناخت و تجربه دارند، با وضعیت کنونی آموزش رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مخالفند. به طوری که ۶۵ درصد افراد مورد مطالعه، نحوه فعلی راهیابی دانش‌آموختگان دوره کارشناسی را به مشاغل مورد نظر نامناسب می‌دانند و با این وضعیت مخالفند. علاوه بر این، بیش از نیمی از افراد مورد مطالعه با وضعیت فعلی آموزش رشته تربیت بدنی به صورت دبیری و آزاد مخالفند و ۸۸ درصد افراد معتقدند که یک سری دوره‌های بازآموزی و تخصصی به منظور تکمیل مهارت و توانایی دانشجویان در هر یک از گرایش‌های فعلی (دبیری و آزاد) باید در نظر گرفته شود. بررسی نظر افراد در مورد آموزش مقطع کارشناسی نشان می‌دهد که تقریباً بیش از نیمی از آنها با گرایش شدن رشته تربیت بدنی در مقطع کارشناسی به صورت گرایش‌های مدیریت، مربیگری و آزاد و همچنین به صورت گرایش‌های مربیگری و دو و میدانی، شنا و ژیمناستیک موافق‌اند و اکثریت افراد مورد مطالعه موفقیت در آزمون تخصصی (۸۳ درصد) و مصاحبه و بررسی سوابق تحصیلی و شغلی (۶۱ درصد) را چگونگی راهیابی به گرایش‌های معرفی شده می‌دانند و این رویکرد را که دانشجویان صرفاً براساس مقام‌های قهرمانی ملی و استانی به گرایش‌های مربیگری راه یابند، رد می‌کند (۳۸ درصد). با این حال حدود ۴۱ درصد افراد موافق‌اند که دانشجویان تربیت بدنی در مقطع کارشناسی با میل و علاقه خود به گرایش‌های مورد نظر راه یابند. هرچند حدود ۴۹ درصد افراد با این موضوع مخالفند. مسئله جالب‌تر اینکه بیش از نیمی از افراد مورد مطالعه (۶۷ درصد) با گنجانیدن درس پایان‌نامه مربوط به گرایش مورد نظر و پرورش روح تحقیق و تفحص در مقطع کارشناسی موافق‌اند.

بررسی دیدگاه افراد مورد مطالعه در خصوص گرایش شدن رشته تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد نشان می‌دهد که ۹۲ درصد معتقدند وضعیت ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد باید به صورت گرایشی باشد، این در حالی است که فقط ۱۴ درصد افراد با وضعیت قبلی و فعلی ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد (ادامه تحصیل به صورت عمومی) موافق بوده و ۷۶ درصد افراد با این موضوع مخالفند. از طرفی بیش از ۸۰ درصد افراد مورد مطالعه معتقدند که وضعیت ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد باید به صورت گرایشی و در گرایش‌های فعلی دوره دکترا (فیزیولوژی ورزش، مدیریت ورزش، رشد و تکامل و یادگیری حرکتی) انجام

شود. علاوه بر این، حدود ۸۰ درصد افراد معتقدند که در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا ضرورت تربیت محقق در زمینه گرایش های فعلی دوره دکترا وجود دارد.

با وجود علاقه مندی زیاد به گرایشی شدن مقطع کارشناسی ارشد تحت سه گرایش موجود دوره دکترا (فیزیولوژی ورزش، مدیریت ورزشی، رشد و تکامل و یادگیری حرکتی) از جانب افراد مورد مطالعه، این افراد با ایجاد گرایش های تغذیه ورزشی، علم تمرین و طراحی تمرینات، تربیت بدنی معلولان و بازپروری، ورزش های اصلاحی و حرکت درمانی و بیومکانیک ورزشی در مقطع مذکور و حتی دوره دکترا در بعد سلامت عمومی و ورزش قهرمانی موافق بوده و معتقدند که رشته های مذکور باید در برنامه آموزشی تحصیلات تکمیلی گنجانده شود (حدود ۸۰ درصد).

به طور کلی می توان گفت با توجه به گستردگی تربیت بدنی و علوم ورزشی که ترکیبی از علوم مختلف همچون روان شناسی، فیزیولوژی، آناتومی، بیومکانیک و... است و باتوجه به نظرها و دیدگاه های استادان، دانش آموختگان، مربیان و متخصصان و دانشجویان در مورد گرایشی شدن و نظر به نیاز مبرم جامعه به تربیت نیروی متخصص در کلیه زمینه های تربیت بدنی، ضرورت گرایشی شدن رشته تربیت بدنی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و همچنین اضافه کردن گرایش های دیگر به دوره دکترا بیش از پیش احساس می شود.

۱. پورسلطانی، حسین. (۱۳۷۱). "بررسی وضعیت کیفی و کمی هیأت علمی مدرسین شاغل در مراکز تربیت معلم وزارت آموزش و پرورش". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.

۲. زرگر، محمود. (۱۳۷۹). "راهنمای جامع *SPSSIO*". تهران، بهینه.

۳. کریمی، جواد. (۱۳۸۱). "نگاهی به تاریخ تربیت بدنی جهان". تهران، مرکز نشر دانشگاهی.

۴. کوزه چیان، هاشم. (۱۳۷۴). "ارزشیابی عوامل انسانی دانشکده های تربیت بدنی کشور در مقطع کارشناسی ایران"، رساله دکترا، دانشگاه تربیت مدرس.

۵. گائینی، عباسعلی. (۱۳۸۲). "تهیه و تدوین دوره‌های تخصصی جدید کارشناسی و کارشناسی‌ارشد رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی". پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
۶. مشرف جوادی، بتول. (۱۳۷۷). "توصیف و مقایسه برنامه‌های آموزشی رشته تربیت بدنی چند دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی منتخب جهان و ایران"، رساله دکترا، دانشگاه تهران.
۷. نادری، عزت‌ا...، سیف نراقی، مریم. (۱۳۸۲). "روش‌های تحقیق در علوم انسانی (با تأکید بر علوم تربیتی)"، تهران، بدر.
۸. وست، دیوارآ. بوچر، چارلزآ. (۱۳۷۶). "مبانی تربیت بدنی و ورزش". ترجمه احمد آزاد. تهران، کمیته ملی المپیک.

9. Behneman, C.P. (1996). "An analysis undergraduate physical education teacher certification requirement within institutions which offer a doctoral degree in physical education". *The physical education*, Vol. 53. No 4, PP: 188-192, Early winter.

10. Bennett, B.L., Howell. M. Simri, U.(1999). "comparative physical education and sport", USA. Philadelphia publishers.

11. Strand, B.N. (1992). "A discipline profile preparation practices in physical education teacher education". *The physical education*. PP: 96-100, Spring.

12. Stone, W.J, Carleton, N.L. and Adana, S.G, 1980-1990, (1994). "A decade of change, Undergraduate professional enrollments in the South west". *The physical education*, Vol. 51, No. 22, pp: 100-105, Spring.

13. Livingston, L.A. Re. (1996). "Defining the role of physical activity courses in the preparation of physical education teaching professionals". *The physical education*, Vol. 53, PP: 110-114, Fall .